

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 257/2011-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti T., spol. s r. o., B., zastúpenej L., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľ'a a advokáta JUDr. P. K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co/225/2009-1214 z 5. apríla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti T., spol. s r. o., o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. júna 2011 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti T., spol. s r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co/225/2009-1214 z 5. apríla 2011 (ďalej aj „namietaný rozsudok“ alebo „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z pripojenej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka žalobou z 15. decembra 2003 uplatnila proti Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom financií Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaná“) nárok na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“).

O žalobe sťažovateľky rozhodol Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 9 C 219/2003-1120 z 12. júna 2009 tak, že uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke ušlý zisk za obdobie od 31. decembra 1998 do 31. marca 2001 v sume 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania ročne od 1. januára 2005 do zaplatenia v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti rozhodnutia. V prevyšujúcej časti týkajúcej sa úroku z omeškania konanie zastavil. Okresný súd taktiež uložil žalovanej zaplatiť sťažovateľke z titulu náhrady škody sumu 19 879,83 € ako vyplatenú odmenu správcovi konkurznej podstaty a tiež sumu 9 958,17 € z titulu odmeny za vypracovanie znaleckého posudku vyplatenej obchodnej spoločnosti B., s. r. o. V prevyšujúcej časti okresný súd žalobu zamietol.

Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podala odvolanie sťažovateľka aj žalovaná. Krajský súd na základe oboma účastníkmi podaných odvolaní potvrdil rozsudok okresného č. k. 9 C 219/2003-1120 z 12. júna 2009 vo výroku, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke ušlý zisk s príslušenstvom a odmenu za vypracovaný znalecký posudok obchodnej spoločnosti B., s. r. o. Rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 19 879,83 € ako vyplatenú odmenu správcovi konkurznej podstaty, ako aj vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti žalobu zamietol, zrušil a v týchto častiach vrátil vec na ďalšie konanie.

Krajský súd zrušil aj výrok prvostupňového rozsudku o náhrade trov konania a v tejto časti mu taktiež vrátil vec na ďalšie konanie.

Sťažovateľka uviedla, že z jej strany „došlo pred vynesení samostatného rozhodnutia k viacerým dispozíciám s predmetom konania, čomu zodpovedali na túto skutočnosť reagujúce procesné rozhodnutia prvostupňového, ako aj odvolacieho súdu. Sťažovateľ[ka] si dovoľuje zvlášť poukázať napr. na postup prvostupňového súdu, ktorý až na tretíkrát pristúpil k navrhovanému rozšíreniu pôvodného znenia žalobného návrhu, a to na pojednávaní dňa 21. 2. 2007 (v zmysle podania žalobcu zo dňa 27. 06. 2005), avšak následne vec v tejto rozširujúcej časti zastavil a postúpil na predbežné prerokovanie žalovanému uznesením zo dňa 14. 03. 2007. Až na odvolanie sťažovateľ[ky] zo dňa 07. 06. 2007 odvolací súd zjednal nápravu a zrušujúcim uznesením zo dňa 12. 07. 2007, č. k. 15 Co/359/2005, a prikázal prvostupňovému súdu konať aj o tejto rozširujúcej časti nároku. Pod vplyvom uvedených opakovaných procesných pochybení prvostupňového súdu nadobudol žalobca presvedčenie, že súd prvého stupňa objektívne nerešpektoval skutkové okolnosti prípadu a bol skôr zástancom pozície žalovaného.“.

Podľa sťažovateľky prvostupňový súd aj odvolací súd zhodne pochybili, keď na základe zmätočnosti predchádzajúceho konania vydali zmätočné rozhodnutia, ktoré nevyčerpali celý predmet konania v zmysle § 152 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), neprihliadli na stav v čase rozhodovania vo veci (§ 154 OSP) a svoje rozhodnutia dostatočne nezdôvodnili (§ 157 ods. 2 OSP), čím zaťažili svoje konanie vadou arbitrárnosti a svojvoľného rozhodovania.

Sťažovateľka poukazuje aj na to, že „Položením nesprávnej a procesnému vymedzeniu predmetu konania nezodpovedajúcej otázky č. 2 v uznesení prvostupňového súdu zo dňa 06. 06. 2007 o nariadení znaleckého dokazovania súd vlastnou rozhodovacou činnosťou zaťažil konanie vadou zmätočnosti. Podľa názoru sťažovateľa súd prvej inštancie v tejto časti konania nešťastne a nevhodne formuloval otázku znaleckému ústavu bez toho, aby si uvedomil jej právny a finančný dopad najmä vo vzťahu k celému uplatnenému nároku vyčíslenému k dátumu 31. 12. 2004.“.

Výhrady sťažovateľky smerujú aj proti odôvodneniu rozsudku krajského súdu č. k. 14 Co/225/2009-1214 z 5. apríla 2011, a to v tej jeho časti, v ktorej dôvodí tým, že svoje „ukrátenie“ si sťažovateľka zapríčinila „dispozíciou so žalobným návrhom, ktorá zohľadňovala kapitalizáciu ušlého zisku vypočítaného znaleckým posudkom č. 15/2005 ku dňu 31. 12. 2004. Ušlo pozornosti odvolacieho súdu, že skrátením časového obdobia, v ktorom súd pripúšťal tvorbu ušlého zisku k dátumu 31. 03. 2011 opomenul (v zrejmom obsahovom rozpore so ZP č. 15/05) riešiť otázku časovej hodnoty takto vytvoreného zisku (pretože ZP č. 15/05 ho stanovil na totožných odborných princípoch, avšak s prihliadnutím na jeho kapitalizáciu k dátumu 31. 12. 2004 a bez toho, aby riešil otázku dokedy mohol vznikáť) za obdobie od 01. 04. 2001 do 31. 12. 2004. Sťažovateľ[ka] nikdy neriešil[a] (nemal[a] k tomu dostatok odborných vedomostí) otázku vzniku ušlého zisku k určitému obdobiu. Domáhal[a] sa len jeho vyčíslenia ako časovej hodnoty finančného plnenia k dátumu 31. 12. 2004, ako to vyplývalo zo ZP č. 15/05. Nesprávne položenou otázkou č. 2 v uznesení zo dňa 06. 06. 2007 súd primárne pochybil, pretože rovnaké skutkové a právne dôvody preukazovali odôvodnenosť nároku sťažovateľ[ky] ako celku (uplatneného do 31. 12. 2004 a ďalej...), pričom neexistovali žiadne racionálne dôvody na jeho vyslovene umelé rozdelenie a rozštiepenie na čas do dátumu 31. 03. 2001 a po ňom. Tým došlo k naplneniu materiálneho znaku poškodenia sťažovateľ[ky] na svojich nárokoch na prístup k súdnej ochrane a tiež pri nároku na náhradu škody v jej plnom rozsahu.“.

Argumentáciu odôvodnenia v rozhodnutiach súdov oboch stupňov považuje sťažovateľka za neobhájitelnú tvrdiac, že je v extrémnom nesúlade so zisteným skutkovým stavom.

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka na podporu svojho odôvodnenia poukazuje na judikatúru ústavného súdu, ako aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu ku kritériám na riadne odôvodnenie súdnych rozhodnutí, vyjadrujúc okrem iného názor o nekonzistentnosti a nepresvedčivosti použitej argumentácie v odôvodnení rozhodnutí oboch všeobecných súdov. Pokiaľ ide o odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu, sťažovateľka ho považuje za svojvoľné a arbitrárne najmä z toho dôvodu,

„že použitou argumentáciou je v porovnaní s argumentáciou prvostupňového rozhodnutia prekvapivé, čím znemožnilo sťažovateľ[ke] ďalej právne argumentovať“.

Podľa názoru sťažovateľky krajský (odvolací) súd porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru *„tým, že o celom predmete konania rozhodol dvoma diametrálne rozdielnymi výrokmi a 8 % úrok z omeškania od 01. 01. 2005 do budúca priznal a totožný úrok z toho istého nároku vyjadrený jednou – kapitalizovanou sumou nepriznal...)* bez zodpovedajúceho vysvetlenia opierajúceho sa o zistené skutkové okolnosti prípadu, a tým neposkytol jeho nároku potrebnú súdnu ochranu, a tiež tým, že svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil“.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti rozhodol tak, že vysloví, že namietaným rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň tento rozsudok zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň požaduje priznanie úhrady trov konania pred ústavným súdom.

Čo sa týka prípustnosti sťažnosti, sťažovateľka upriamila pozornosť na to, že pred jej podaním ústavnému súdu využila možnosť podať *„proti rozsudku Krajského súdu Banská Bystrica č. k. 14 Co/225/2009 zo dňa 05. 04 2011 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9 C/219/2003 zo dňa 12. 06. 2009 vo veci náhrady škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dňa 05. 05. 2011 prostredníctvom príslušného súdu dovolanie. Nakoľko na prvostupňovom súde stále ešte prebieha konanie o zostávajúcej časti nároku (vyhlásenie rozsudku je stanovené na 15. 06. 2011), konanie na dovolacom súde nebolo začaté. Prípustnosť dovolania aj dovolací dôvod vidí sťažovateľ[ka] zhodne v zmätočnosti konania oboch všeobecných súdov (§ 237 písm. f/ OSP). Sťažovateľka necháva na uvážení Ústavného súdu, či podľa § 53 zákona o ústavnom súde je sťažnosť prípustná.“.*

Ústavný súd v súvislosti s prípravou predbežného prerokovania sťažnosti v súčinnosti s okresným súdom zistil, že sťažovateľkou podané dovolanie bolo medzičasom

zaslané na vyjadrenie protistrane, ako aj to, že 15. júna 2011 bol okresným súdom vyhlásený rozsudok v časti zrušenej odvolacím súdom a vrátenej okresnému súdu na ďalšie konanie. O sťažovateľkou podanom dovolaní proti namietanému rozsudku teda dosiaľ dovolací súd nekoná, keďže mu ešte nemohol byť spis s mimoriadnym opravným prostriedkom predložený.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd preskúmal na predbežnom prerokovaní sťažnosť z hľadiska existencie dôvodov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať na svoje subsidiárne postavenie pri ochrane ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv.

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že samotné namietanie porušenia niektorého zo základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom prostredníctvom sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby, nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie a rozhodovanie o nej.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie jeho zásahov do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti preskúmané (m. m. IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010).

Podstatou sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie o neposkytnutí potrebnej súdnej ochrany jej nároku tým, že krajský súd napadnutý rozsudok riadne neodôvodnil, nereflektoval jej argumentáciu a rozhodol na základe nekonzistentných a rozporných právnych záverov týkajúcich sa právnej povahy uplatneného nároku. Sťažovateľka preto označuje napadnutý rozsudok za nepresvedčivý a arbitrárny s tým, že *„intenzita namietaných porušení a nesprávnych postupov dosahuje úroveň ústavnoprávneho nesúladu“*. Na základe toho sťažovateľka dospela k záveru, že namietaným rozsudkom došlo k porušeniu jej základného práva, ktoré jej garantuje čl. 46 ods. 1 ústavy a práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Zo samotnej sťažnosti, ale tiež zo zistení ústavného súdu vyplynulo, že ochrany svojich ústavou a kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sa sťažovateľka domáha tak sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj dovolaním doručeným okresnému súdu 5. mája 2011, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd do dňa predbežného prerokovania sťažnosti nerozhodol a nebolo mu dosiaľ ani predložené. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu sťažovateľka podaním dovolania (založeného na v zásade obdobnej argumentácii, akú uplatňuje v sťažnosti podanej ústavnému súdu), ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav, keď by o jej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí v tej istej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľky predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľkou využitý, ako predčasné (porovnaj napr. IV. ÚS 242/2010).

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010).

Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a nebol s ich uplatnením úspešný, môže predložiť sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy – pre namietané porušenie svojho základného práva alebo slobody ústavnému súdu. K tomu treba dodať, že sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí.

Ústavný súd už vyslovil názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 145/2010, IV. ÚS 195/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd už v tejto súvislosti taktiež judikoval (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 167/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 195/2010), že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude v takýchto prípadoch

považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04 alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Ak by sa ústavný súd vecne zaoberal sťažnosťou pred rozhodnutím najvyššieho súdu o podanom dovolaní, mohol by neprípustne zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov. V prípade, ak by ústavný súd čakal na rozhodnutie dovolacieho súdu, mohlo by to navádzať potenciálnych sťažovateľov k obdobnému postupu, aký zvolila v okolnostiach daného prípadu sťažovateľka, t. j. k paralelnému podávaniu sťažností ústavnému súdu zároveň s podaním dovolania, čo vzhľadom na už uvedené nie je opodstatnené.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale ju podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011